

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 5 · MATURA USTNA 2027–2028

MITOLOGIA · KONTEKST: ZBRODNI I KARA

OSZUKAŁ ŚMIERĆ. RAZ

Pytanie jawne 5: Problematyka winy i kary. Omów zagadnienie na podstawie Mitologii (cz. I Grecja) Jana Paradowskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

Kara jest tu odpowiedzią na serię świadomych oszustw i prób przechytrzenia bogów, ale jej wieczny charakter każe też zapytać o sprawiedliwość.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

W „Mitologii” bogowie karzą przede wszystkim pychę i oszustwo, a forma kary często odbija samą winę, jak u Syzyfa, który bez końca toczy głaz.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Syzyfa karzą bogowie z zewnątrz, Raskolnikowa najpierw własne sumienie — вина zawsze wraca do człowieka, który ją popełnił.

PLAN ODPOWIEDZI KROK PO KROKU

1. Postaw tezę: Czy Syzyf ponosi karę wyłącznie za plotkowanie? Jaką wątpliwość budzi jej wieczny charakter?
2. Ułóż zdarzenia w kolejności: Co Syzyf robi po ujawnieniu tajemnicy Zeusa? Jaki skutek ma uwięzienie Tanatosa?
3. Wytłumacz drugi podstęp: Po co Syzyf nakazuje żonie nie grzebać jego ciała i jak wykorzystuje ten fakt w zaświatach?
4. Odczytaj sens kary: Dlaczego kamień spada właśnie przed szczytem? Co znaczy „syzyfowa praca”?
5. Zadaj pytanie interpretacyjne: Czy kara ma jedynie odpłacić za winę? Czy w micie Syzyf ma szansę na poprawę?
6. Dodaj kontekst: Porównaj Syzyfa z Raskolnikowem ze *Zbrodni i kary*. Co różni ich winy i kary?

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Postaw tezę — Czy Syzyf ponosi karę wyłącznie za plotkowanie? Jaką wątpliwość budzi jej wieczny charakter?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Syzyf świadomie zdradza sekret Zeusa, więzi Tanatosa i oszukuje władcę podziemi, by uniknąć śmierci. Kara odpowiada na serię przewinień, ale jej bezkres skłania do pytania o proporcję i cel kary.

2. Ułóż zdarzenia w kolejności — Co Syzyf robi po ujawnieniu tajemnicy Zeusa? Jaki skutek ma uwięzienie Tanatosa?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Zeus posyła Tanatosa po Syzyfa, lecz król więzi bożka śmierci. Ludzie przestają umierać. Ares uwalnia Tanatosa, a Syzyf umiera jako pierwszy.

3. Wytlumacz drugi podstęp — Po co Syzyf nakazuje żonie nie grzebać jego ciała i jak wykorzystuje ten fakt w zaświatach?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Niepogrzebane ciało daje mu pretekst do skargi. Uzyskuje zgodę na chwilowy powrót, aby zarządzić pogrzeb, lecz zostaje na ziemi na długo. To kolejne świadome wymknienie się regułom.

4. Odczytaj sens kary — Dlaczego kamień spada właśnie przed szczytem? Co znaczy „syzyfowa praca”?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Syzyf wkłada ogromny wysiłek w zadanie, którego nigdy nie kończy. Bliskość celu powiększa jego frustrację. „Syzyfowa praca” oznacza żmudny trud bez trwałego rezultatu.

5. Zadaj pytanie interpretacyjne — Czy kara ma jedynie odplacić za winę? Czy w micie Syzyf ma szansę na poprawę?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Mity pokazuje wieczny wyrok, bez perspektywy zakończenia lub przemiany. Można uznać, że kara podkreśla granice ludzkiego sprytu, ale można też pytać, czy jej skala jest sprawiedliwa. Ważne, aby poprzeć ocenę konkretnymi zdarzeniami z tekstu.

6. Dodaj kontekst — Porównaj Syzyfa z Raskolnikowem ze *Zbrodni i kary*. Co różni ich winy i kary?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Raskolnikow popełnia zabójstwo dwóch kobiet — czyn znacznie cięższy niż przewinienia Syzyfa. Obaj próbują przekroczyć reguły. Raskolnikow doświadcza jednak wyrzutów sumienia przed wyrokiem, przyznaje się i może rozpocząć przemianę. Syzyf otrzymuje zewnętrzną, wieczną karę bez takiej możliwości.